

Suomen työmarkkinoiden tilanne eri mittarien valossa

Suomen työllisyys on pysynyt 2020-luvulla historiallisen korkeana. Työllisten määrä on viime vuosina laskenut, mutta oli vuonna 2025 yhä korkeampi kuin mil-lään aiemmalla vuosikymmenellä keskimäärin. Työllis-syysaste on viime vuosina laskenut, mutta on yhä EU:n keskiarvoa korkeampi.

Työllisyyttä ovat parantaneet varsinkin 55 vuotta täyt-täneiden ja opiskelijoiden työskentelyn yleistyminen sekä ulkomaalaistaustaisten työllisten määrän kasvu.

Samalla myös työttömyys on historiallisen yleistä ja työttömyysaste EU:n korkein. Tätä selittävät heikko suhdannetilanne, opiskelijoiden ja eläkeläisten työn-haku sekä työttömien ulkomaalaistaustaisten määrän kasvu.

Työllisyyden pysyminen korkeana on näistä kehitys-kuluista kansantalouden ja toimeentulon kannalta tär-kein uutinen. Myös työsuhteiden laatu on pysynyt hy-vänä: palkkasumma on kasvanut ja jatkuvassa koko-aikatyössä olevien määrä on aiempia vuosikymmeniä korkeampi.

Heikki Korpela
Erityisasiantuntija
VATT Datahuone
heikki.korpela@vatt.fi

Työmarkkinoiden merkittävät muutokset 2000-luvulla

Työikäinen väestö voidaan jakaa kolmeen ryhmään: työllisiin, työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin. Ryhmät määritellään seuraavalla sivulla.

Kituliaasta talouskasvusta huolimatta *työllisten määrä* Suomessa oli vuonna 2025 korkeampi kuin millään aiemmalla vuosikymmenellä keskimäärin. Työllisyysaste on myös edelleen hieman EU:n keskiarvoa korkeampi (kuva 1, s. 4). Suomalaistaustaisten työllisyysaste on viimeisen kymmenen vuoden aikana noussut selvästi ja ulkomaalaistaustaisilla pysynyt samana (kuva 2, s. 5). Koska suomalaistaustaisten osuus työikäisistä on laskenut väestön ikääntymisen ja maahanmuuton vuoksi, yleinen työllisyysaste on kuitenkin viime vuosina laskenut 2020-luvun huipusta.

Työllisten määrän kehitys 2000-luvulla liittyy ennen muuta kolmeen seikkaan:

1. 55–74-vuotiaiden työllisten määrä on noussut huomattavasti (kuva 3, s. 6). Eläköityminen tapahtuu myöhemmässä iässä ja eläkeläiset työskentelevät aiempaa useammin.
2. Opiskelijoiden työskentely on lisääntynyt merkittävästi.
3. Maahanmuuttajataustaisten työllisten määrä on kasvanut.

Koska työllisyysaste on pysynyt historiallisiin arvoihin verrattuna hyvänä, myös ei-työllisten osuus työikäisistä on pysynyt matalana. Työttömyysaste eli *aktiivisesti työtä hakevien osuus työvoimasta* (työllisistä ja työttömistä) on samaan aikaan kuitenkin noussut korkeaksi.

Työttömyysasteen suhteellisen suuri nousu ei johdu vain työllisyyden laskusta. Sitä selittävät suhdannetilanteen lisäksi seuraavat seikat:

1. Työnhaku on työvoimatutkimuksen perusteella viime vuosina lisääntynyt samoissa ryhmissä kuin työllisyyskin. Esimerkiksi ilman opiskelijoiden ja eläkeläisten lisääntynyttä työnhakua työttömien määrä olisi yhä vuoden 2015 tason alapuolella (kuva 4, s. 7).
2. Työllisyysaste lasketaan osuutena työikäisistä (mukaan lukien työvoiman ulkopuoliset), mutta työttömyysaste osuutena työvoimasta. Koska työttömiä on yleensä vähän, määrällisesti maltillinenkin kasvu voi näkyä työttömyysprosentin suhteellisesti suurena muutoksena. Suomessa työttömyysaste on Euroopan keskiarvoa korkeampi, mutta työvoiman ulkopuolella olevien osuus työikäisistä matalampi (kuva 1).

Työmarkkinoiden kokonaisuuden, kansantalouden ja ihmisten toimeentulon hahmottamiseksi on perusteltua tarkastella useita työmarkkinoiden mittareita

rinnakkain, ei vain työttömyysastetta. Mittareista tärkeimpiä ovat työllisten määrä, työllisyysaste ja talouden reaalin palkkasumma.

Tässä muistiossa on hyödynnetty Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yksilötason aineistoa, johon on yhdistetty yksilötason rekisteriaineistoja.

Työllisen, työttömän ja työvoiman ulkopuolisen määrittäminen

Työvoimatutkimuksessa

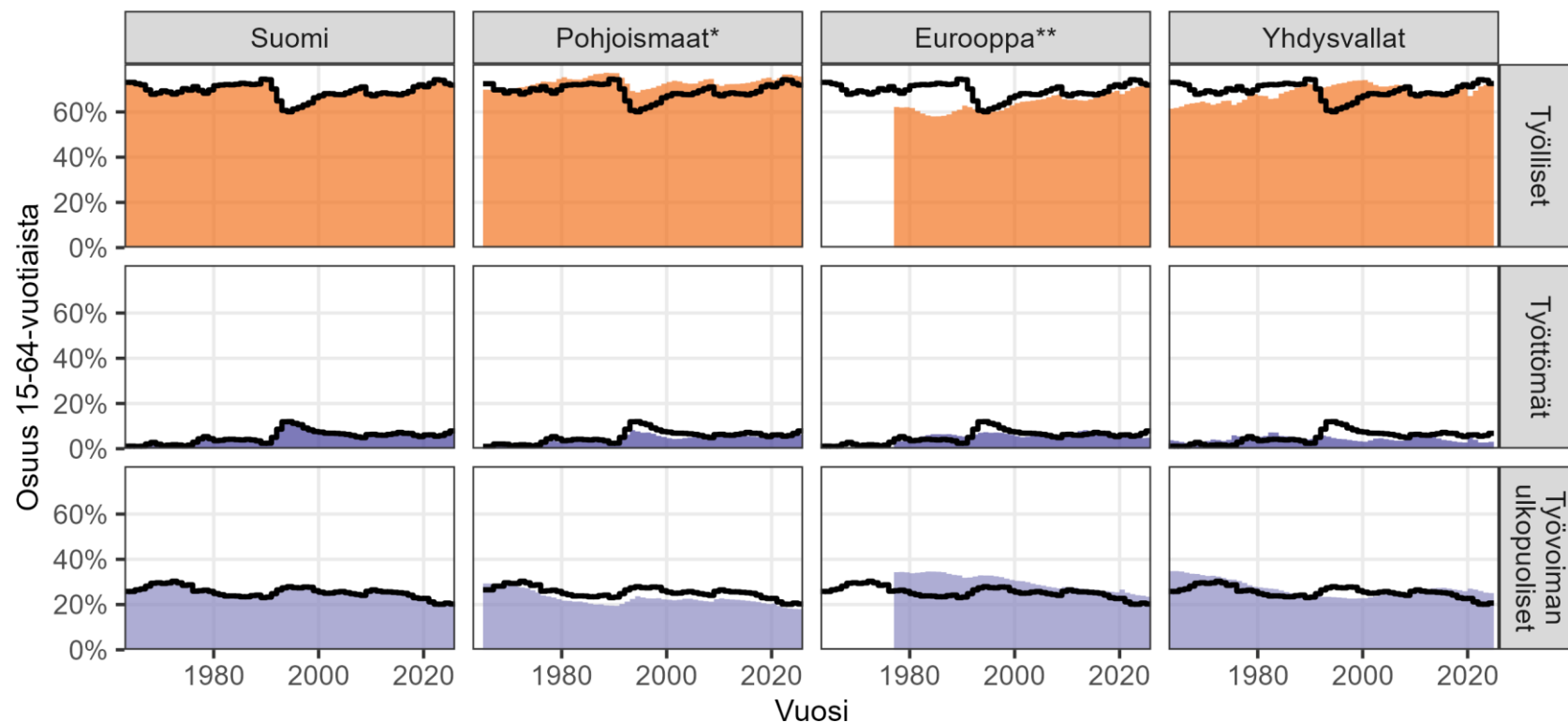
1. *Työllisiä* ovat henkilöt, jotka työskentelivät palkkaa vastaan vastausviikolla, työllistyivät yrittäjinä tai perheen yrityksessä tai olivat enintään lyhytaikaisesti ja tilapäisesti työstä poissa.
2. *Työttömiä* ovat henkilöt, jotka eivät ole työllisiä, mutta ovat hakeet aktiivisesti työtä neljän viime viikon aikana ja voivat aloittaa työn kahden viikon kuluessa.
3. Loput henkilöt katsotaan *työvoiman ulkopuolisiksi*. Työvoiman ulkopuolelle jäävät ne, jotka eri syistä eivät halua, hae tai voi ottaa vastaan työtä.

Määrittelyä ei ratkaise esimerkiksi henkilön pääasiallinen tulonlähde tai oma käsitys pääasiallisesta toiminnasta, vaan hänen vastauksensa työskentelyä ja työnhakua koskeviin kysymyksiin. Esimerkiksi opiskelijoita, eläkeläisiä ja työvoimatoimistoon työnhakijoiksi ilmoittautuneita kuuluu runsaasti kaikkiin yllä mainittuihin ryhmiin.

Rekisteriaineistoissa työllisyys päätellään hallinnollisista rekistereistä valitun päättelyjärjestyksen mukaan. Työllisiksi voidaan katsoa esimerkiksi palkkaa tai yrittäjätuloa saaneet, työttömiksi rekisteröityneet työnhakijat ja loput työvoiman ulkopuolisiksi.

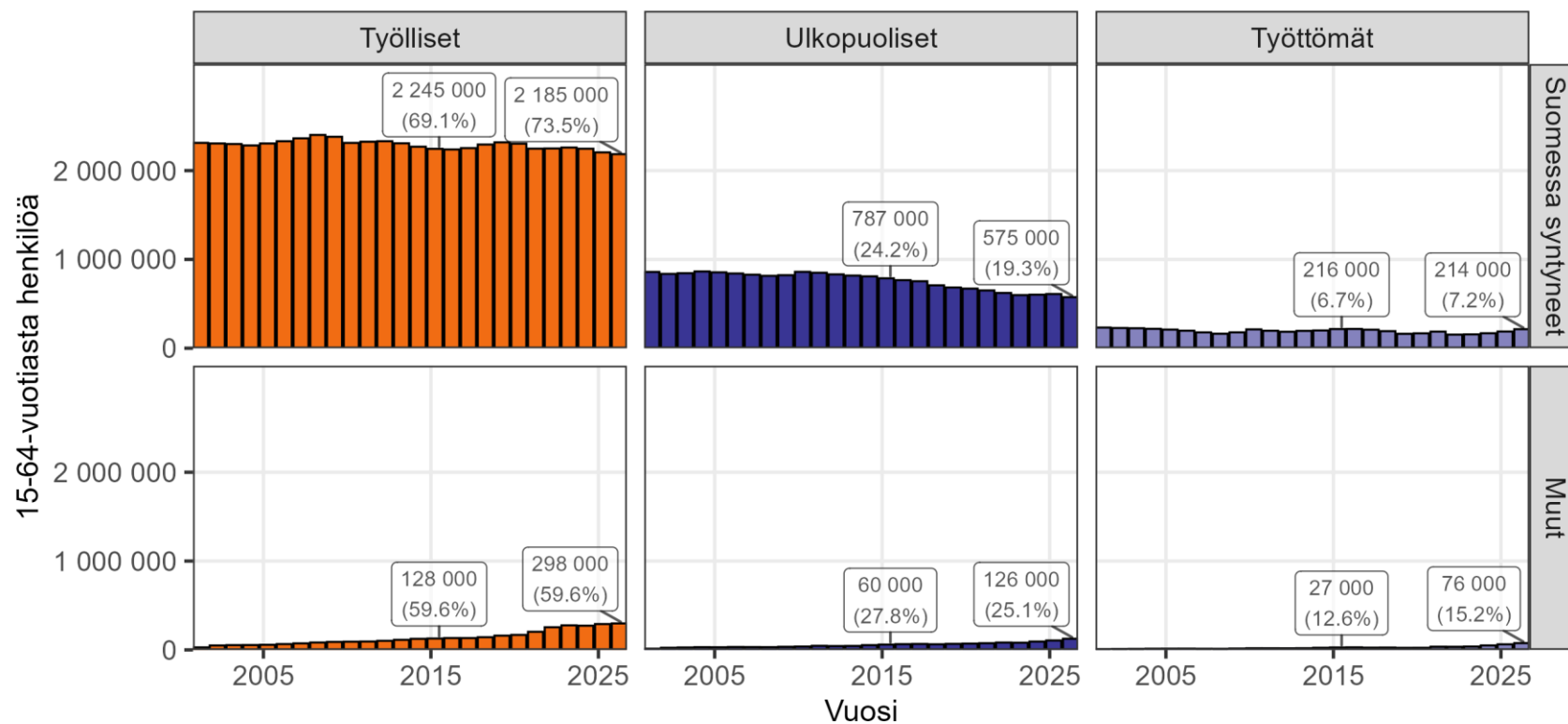
Rekisteripohjaisessa päättelyssä työttömien määrään vaikuttaa huomattavasti se, ketkä työnhakijoiksi rekisteröityneistä lasketaan työttömiksi. Suurta osaa työnhakijoista ei merkitä rekisteriin ”työttömiksi” vaan esimerkiksi *työttömien palveluissa oleviksi työnhakijoiksi*.

Tässä muistiossa myös palveluissa olevat, lomautetut ja osa-aikatyössä olevat työnhakijat katsotaan työnhakijarekisterin työttömiksi. Tätä valintaa perustellaan ja tarkemmat päättelysäännöt hallinnollisista rekistereistä esitetään tarkemmin liitteissä C–D.

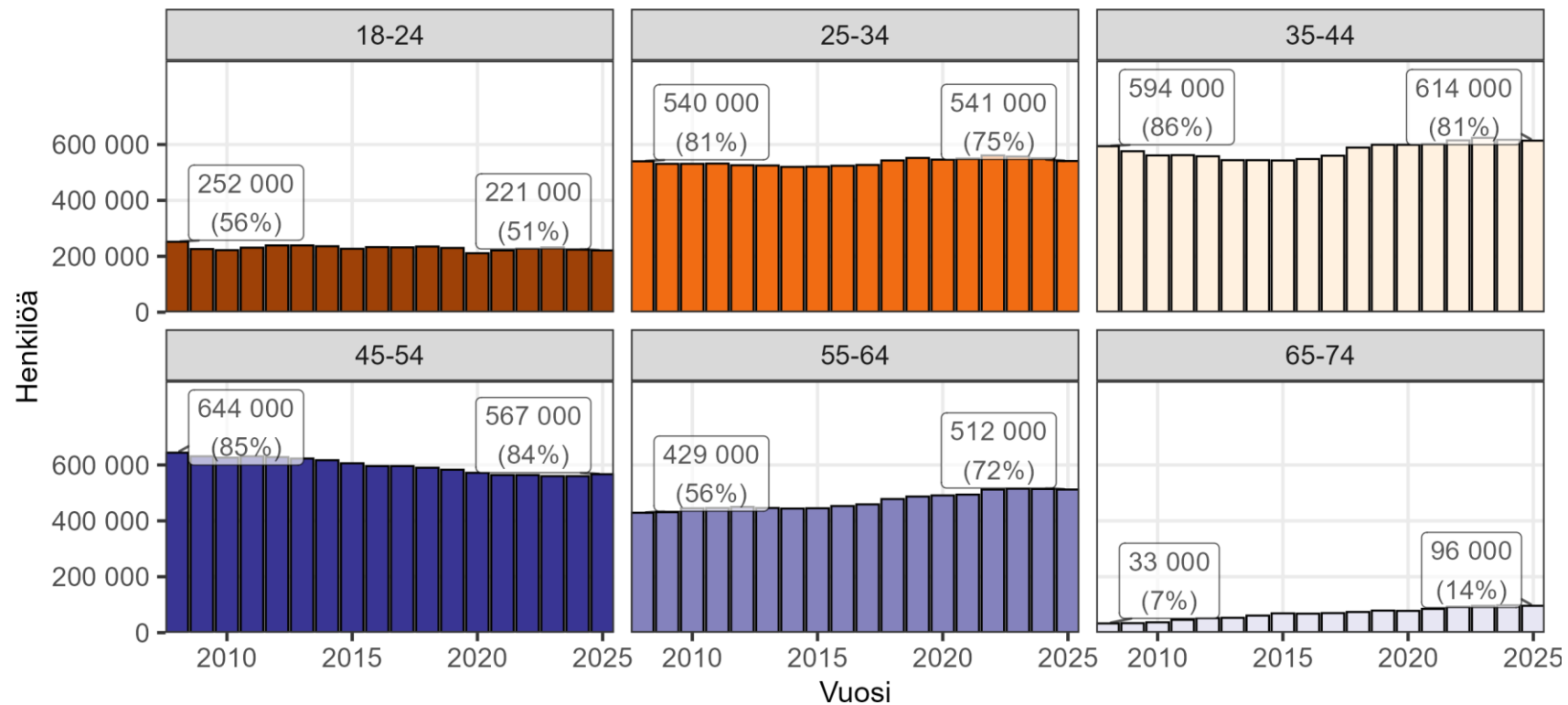
Kuva 1. Työllisten, työttömien ja työvoiman ulkopuolisten osuudet työikäisistä vuosina 1963–2026.

Tiedot: OECD Infra-annual Labour Statistics, työvoimatutkimusten tiedot. Väritetyt pinta-alat kuvaavat kunkin sarakkeen mukaisen alueen väestöosuuksia. Kuhunkin kuvaan on lisäksi piirretty Suomen osuus mustalla viivalla vertailujen helpottamiseksi. Pohjoismaat*: Tanskan lukuja ei saatavilla jakson alussa. Eurooppa**: ne Länsi-Euroopan maat, joista tiedot olivat saatavilla. Työllisten ja työttömien määrät sisältävät 65–74-vuotiaat joiltakin vuosilta ja alueilta, joilta tietoja ei ollut erikseen vain 15–64-vuotiailta. OECD:n tilasto ei ole täysin vertailukelpoinen Eurostatin ja Suomen työvoimatutkimuksen kanssa.

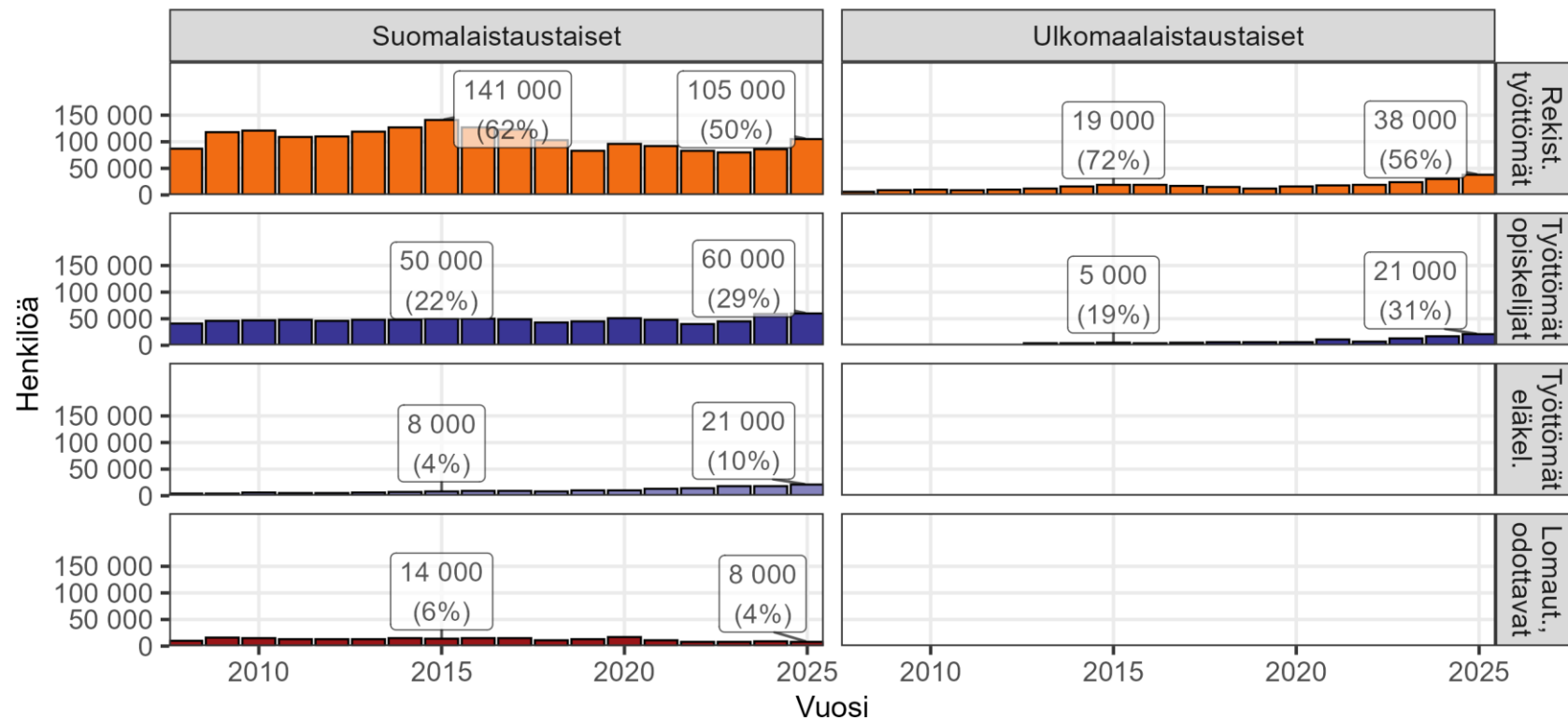
Kuva 2. Työikäisten työllisten, työttömien ja työvoiman ulkopuolisten määrät 2000-luvulla syntymämaan mukaan.

Tiedot: Eurostatin työvoimatutkimuksen tilastotietokanta. Selitteiden prosenttiosuudet viittaavat osuuksiin Suomessa syntyneistä (ylärivi) ja muualla syntyneistä (alarivi) työikäisistä. Selitteet viittaavat vuosien 2015 ja 2026 puolivälien tilanteisiin. Luvut ovat vuosineljänneksittäisistä luvuista laskettuja keskiarvoja edeltävän vuoden heinäkuun ja tarkasteltavan vuoden kesäkuun väliseltä ajalta. Kuvan tietoja tulkitaan tarkemmin tekstin lopussa.

Kuva 3. Työlliset ikäryhmittäin työvoimatutkimuksen mukaan.

Tiedot: Työvoimatutkimuksen yksilötietokanta. Selitteiden prosentiosuudet viittaavat osuuksiin ikäluokasta. Selitteet viittaavat vuosiin 2008 ja 2025. Suurimmat muutokset ryhmien työllisyysasteissa ja työllisten määrissä havaitaan 55 vuotta täyttäneillä.

Kuva 4. Työvoimatutkimuksen työttömät ryhmiteltyinä.

Työvoimatutkimuksen yksilötietokannan 15–74-vuotiaat työttömät. Selitteet viittaavat vuosien 2015 ja 2025 tilanteisiin ja prosenttiluvut osuuteen tietyn syntyperän työttömistä työvoimatutkimuksessa. Työttömät on ryhmitelty järjestyksessä eläkeläiset (eläkettä rekisteritietojen mukaan saavat), opiskelijat (tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat, ei työvoimakoulutuksessa olevat), lomautetut ja sovitun työn alkua odottavat, rekisteröidyt työnhakijat ja muut. Työttömistä opiskelijoista selvä enemmistö ei ole rekisteröitynyt työttömiksi työnhakijoiksi.

Työllisyyden laatu on pysynyt hyvänä 2020-luvulla

Työlliset määritellään työvoimatutkimuksessa henkilöiksi, jotka tekivät tunnin-kin työtä palkkaa vastaan tai olivat enintään lyhytaikaisesti poissa työstä. Työllisyydelle ei siis aseteta muuta tunti- tai palkkarajaa eikä henkilön vaadita olevan *päätoimisesti* työssä. Myös hallinnollisesta rekisteristä mitattaessa työllisiksi katsotaan useimmiten euronkin palkkaa saaneet. Työttömyys määritellään tässä mielessä symmetrisesti: työtön on henkilö, joka ei ole työllinen, mutta hakee vähintään osa-aikatyötä.

Määritelmät on valittu kansainvälisesti vuosikymmeniä sitten. Olisi vaikeaa määritellä työnteolle tai -hauille raja-arvoja, jotka toimisivat hyvin eri aikoina ja erilaisissa maissa. Työllisyys- ja työttömyyskäsitteiden karkeuden vuoksi niiden rinnalla onkin hyvä tarkastella muita, laadullisia mittareita.

Työllisten kohdalla tärkeä lisämittari ovat palkat ja yrittäjätulot. Palkkojen summa ja jakauma kertovat sekä työn taloudellisesta arvosta markkinoilla että työn merkityksestä tekijöiden toimeentulolle. Reaalinen eli inflaatiosta puhdistettu palkkasumma on Suomessa 2000-luvulla kasvanut. Vaikka merkittävä joukko työlliseksi katsottuja henkilöitä saa pieniä työtuloja, kyseisen joukon osuus työllisistä ei ole kasvanut, ja ilmiö ei ole uusi.¹

Toisena mittarina voidaan käyttää työsuhteen tyyppiä. Jatkuvassa kokoaikaisessa työssä olevien määrä oli 2025 korkeampi kuin millään aiemmalla vuosikymmenellä. Osa-aikatyötä tekevien määrä on kasvanut, mutta kasvu on tullut kokoaikatyön rinnalle. Vain neljännes osa-aikatyötä tekevästä ilmoittaa osa-aikatyön tekemisen syyksi sen, että kokoaikatyötä ei ollut tarjolla.² Osa-aikaisten osuus työikäisistä on 2020-luvulla ohittanut mm. Ruotsin ja EU:n vastaavat osuudet, kun käytetään OECD:n yhdenmukaistettua määritelmää. Työllisten jakauma työtuntien mukaan oli Suomessa 2025 hyvin samanlainen kuin koko EU-alueella keskimäärin.³

Työttömien työnhaun luonnetta kartoitettiin työvoimatutkimuksessa vuoteen 2020 asti.⁴ Siihen asti enemmistö työttömiksi luokitelluista opiskelijoista ilmoitti

¹ Liitekuvaajassa L1 näytetään työllisten kehitys eri tuloluokissa rekisteriaineistojen perusteella. Alle 1 000 euron palkkaa tai palkkioita saavien joukko on kasvanut vuosikymmenessä vajaalla 40 000 hengellä, sen yli tienaaavien joukko noin 180 000 hengellä.

² Yleisempiä syitä ovat sairaus, opiskelu, omaisten hoito tai muut syyt.

³ Liitekuvaajassa L2 näytetään työllisten viikkotyötuntien jakauma eräissä maissa. Esimerkiksi Ruotsissa työllisistä noin viisi prosenttiyksikköä harvempi tekee alle 30 tunnin työviikkoa ja 30–44 tunnin työviikkoja suunnilleen yhtä suuri osuus kuin Suomessa.

⁴ Työnhaun osa-aikaisuutta koskeva kysymys jätettiin pois työvoimatutkimuksesta vuodesta 2021 alkaen. Työllisillä opiskelijoilla työn osa-aikaisuus ja mahdollinen kokoaikatyön haku havaitaan myös vuoden 2020 jälkeen.

hakevansa osa-aikatyötä. *Työllisistä* opiskelijoista taas suurin osa on osa-aikatyössä eikä hae kokoaikatyötä. Koska merkittävä osa viime vuosien työttömyyden kasvusta on tapahtunut opiskelijoiden ja eläkeläisten keskuudessa, kasvusta ainakin osassa on luultavasti kyse osa-aikaisen työn hakemisen lisääntymisestä.

Eri työttömyysmittarit vastaavat eri tarpeisiin

Työvoiman käsitteellä on historiallisesti pyritty mittaamaan työn tarjontaa: kuinka suuri joukko ihmisiä on kaikkiaan käytettävissä työhön? Työttömyys vastaavasti kertoisi siitä, kuinka paljon taloudessa on hyödyntämätöntä kapasiteettia. Työllistymisen piilevän *potentiaalin* mittaaminen on kuitenkin lähtökohtaisesti vaikeampaa kuin kysymys *toteutuneesta* työllisyydestä. Siksi työttömien ja muiden työvoiman ulkopuolisten rajanveto on paljon vähemmän selkeää kuin työllisten ja ei-työllisten. Potentiaalin mittaamiseen ei luultavasti ole löydettävissä nykyistä parempia mittareita, ellei sellaisina pidetä todellisia toteutuneita työllistymisiä eri ryhmissä.

Uusista työllistymisistä selvästi suurempi osuus on peräisin työvoiman ulkopuolelta kuin työttömien piiristä. Rekisteritietojen mukaan vuosina 2019–2025 on kunakin vuonna työllistynyt kuukausittain keskimäärin 50 000 uutta työtä vailla ollutta henkilöä. Heistä suurin osa oli edellisessä kuussa muita kuin rekisteröityneitä työttömiä tai työttömyysetuuden saajia.

Sama ilmiö koskee myös työvoimatutkimuksen ei-työllisiä, vaikka työttömän määritelmä on erilainen. Suurin osa vastausviikkoa seuraavan kuukauden aikana rekisteritietojen mukaan työllistyneistä ei ollut työttömiä vaan sellaisia, jotka kysyttäessä olivat vastanneet, että eivät olleet halunneet, hakeneet tai pystyneet ottamaan työtä vastaan. Työttömien työllistymistodennäköisyyksien oli monien työvoiman ulkopuolisten ryhmien kanssa samaa tasoa.⁵

Työttömyysaste on yleisimmin käytettyjä työmarkkinoiden tilanteen mittareita. Paljon sekaannusta aiheuttaa, että eri ihmiset näyttävät ymmärtävän työttömyyden hyvin eri tavoin. Yleiskielessä *työttömälle* annetaan kaksi määritelmää⁶:

1. *työn puutteen takia* ansiotyötä vailla oleva
2. *yleisesti* työtä vailla oleva

⁵ Tarkemmin työllistymistä rekisteriaineistojen ja työvoimatutkimuksen perusteella esitetään liitekuvaajissa L3–L9.

⁶ Kielitoimiston sanakirja, <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/työton?searchMode=all>, haettu 7.9.2026.

Näistä työvoimatutkimuksen työttömyydellä tavoitellaan ensimmäistä määritelmää, kun taas toinen sisältäisi (työikäisiin rajattuna) kaikki ei-työlliset. Vaikka arkisen kielenkäytön ja tilastollisten määritelmien sekaantuminen on tuttua muistakin kysymyksistä, railo vaikuttaa työttömyyden kohdalla olevan sekä poikkeuksellisen yleinen että poikkeuksellisen syvä.

Tästä antaa viitteitä myös se, että työvoimatutkimuksen työttömistä vain osa määrittelee *itse itsensä* pääasiallisesti työttömiksi, kun heitä pyydetään valitsemaan listasta oma pääasiallinen toimintansa. Siten tutkimuksessa oman pääasiallisen toimintansa työttömäksi määrittelevien joukko ei ole kasvanut vuodesta 2015 vuoteen 2025, mutta tutkimuksen oman määritelmän mukainen työttömyys on. Vertailun vuoksi työlliset tunnistavat pääasialliseksi toiminnakseen ansiotyön paljon useammin.⁷

Lisäksi eri tilastoissakin työttömyydellä voidaan viitata eri asioihin: esimerkiksi työvoimatutkimuksen työttömyyteen, työnhakijarekisterin työttömiin, työnhakijarekisterin laajaan työttömyyteen (joka sisältää myös suuren joukon erilaisissa työttömien palveluissa olevia) tai työttömyysetuuden saajiin.

Työttömyysetuuksia saavien määrällä voi olla merkitystä arvioitaessa seuraavan vuoden työttömyysturvamenoja tai väestön toimeentuloa, erilaisilla työnhakijoiksi rekisteröityneiden määrällä taas suunniteltaessa työttömien palveluita. Etuuksia saavat ovat myös siksi merkityksellinen joukko, että etuuksien saamiseen liittyy suoraan erinäisiä velvoitteita.⁸ Siten työvoimapolitiikan kannalta tämä joukko on hedelmällisempi kohdejoukko, jota voidaan tukea tai tuuppia työllistymistä tukevilla toimilla ja velvoitteilla, kuin esimerkiksi rekisteröityneet työnhakijat.

Ei siis ole odotettavissa eikä tavoiteltavaakaan, että työttömyyden eri mittaamistavoista luovuttaisiin. Mielekkäämpi tavoite on, että työttömyydestä puhuttaessa tarkennetaan, puhutaanko työvoimatutkimuksen työttömyydestä, rekisteröityneistä työnhakijoista, etuuksien saajista vai jostakin muusta käsitteestä. Tätäkin olennaisempaa on, että työttömyyden rinnalla työmarkkinoiden tilan kuvaamiseksi käytetään muitakin mittareita ja käsitteitä.

⁷ Työvoimatutkimuksessa itsensä työttömäksi määritelleistä noin 60 % oli työvoimatutkimuksessa työttömiä, ja työvoimatutkimuksen työttömistä noin 67 % määritteli itsensä työttömiksi. Tarkemmin oman toiminnan määrittelyä esitetään liitekuvaajissa L10–L11.

⁸ Pelkkään työnhakijaksi rekisteröitymiseen ei liity velvoitteita, joiden laiminlyönnistä koituisi työnhakijalle sanktioita, ellei hän hae myös etuuksia.

Rekisteriaineistot ja työvoimatutkimus piirtävät samanlaisen kuvan työllisyydestä, mutta erilaisen työttömyydestä

Työvoimatutkimusta on toteutettu Suomessa ja monissa maissa 1960-luvulta lähtien. Työvoimatutkimuksessa kysytään laajalta ja edustavalta otokselta henkilöitä tietoja heidän vastausviikkonsa työmarkkinatilanteesta läpi vuoden.

Työvoimatutkimuksen vahvuuksia ovat sen vahva kansainvälinen vertailtavuus ja pitkät yhtenäiset aikasarjat sekä työsuhteiden laatua koskevat sellaiset tiedot, joita ei rekistereistä saada. Vertailtavuus on kuitenkin heikompaa työttömyyden kohdalla, jos vertailtaessa ei ymmärretä hyvin, mitä työttömyydellä on mitattu. Yleensä vertailuissa on syytä tarkastella työttömyyden rinnalla ainakin työllisyyttä ja työvoiman ulkopuolisia. Esimerkiksi Suomessa on yhtä aikaa EU:n korkein työttömyysaste ja EU:n keskiarvoa korkeampi työllisyysaste. Eroa selittävät erot työvoiman ulkopuolisten osuuksissa.

Toinen tapa arvioida väestön toimintaa on poimia tietoja *hallinnollisista rekistereistä*.

Työllisten määrä on suhteellisen helppoa laskea kummalla tahansa tavalla, ja työllisten määrä ei olekaan yhtä herkkää laskentatavalle kuin työttömyys. Sen tarkistamiseen, onko henkilö työllinen, riittää yleensä yksi kysymys tai yksi tulotieto eri rekistereistä.

Työttömien laskenta on monimutkaisempaa, ja työttömien määrät eroavat eri mittareilla huomattavasti toisistaan. Työttömyyttä voidaan joutua selvittämään jopa yli tusinalla kysymyksellä⁹, ja sen päättelyyn myös rekisteriaineistoista liittyy huomattavia pulmia. Esimerkiksi se, miten työttömiä sijoitetaan ja kirjataan erilaisiin työttömien palveluihin ja miten heidän työnhakunsa rekisterissä katkaistaan, vaikuttaa paljon rekisterityöttömien määrään.¹⁰

Työttömyysetuuksien saajiin kohdistetaan laissa samankaltaisia yleisiä velvoitteita kuin työvoimatutkimuksessakin kysytään: hakea työtä ja pystyä ottamaan sitä ripeästi vastaan – ainakin siinä tapauksessa, että rekisteröityneet hakevat myös työttömyysetuuksia. Yksilötason vertailussa sekä rekisteröityneistä työnhakijoista että työttömyysetuuksien saajista kuitenkin vajaa puolet on työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä (kuva 6, s. 14). Erot rekisteri- ja

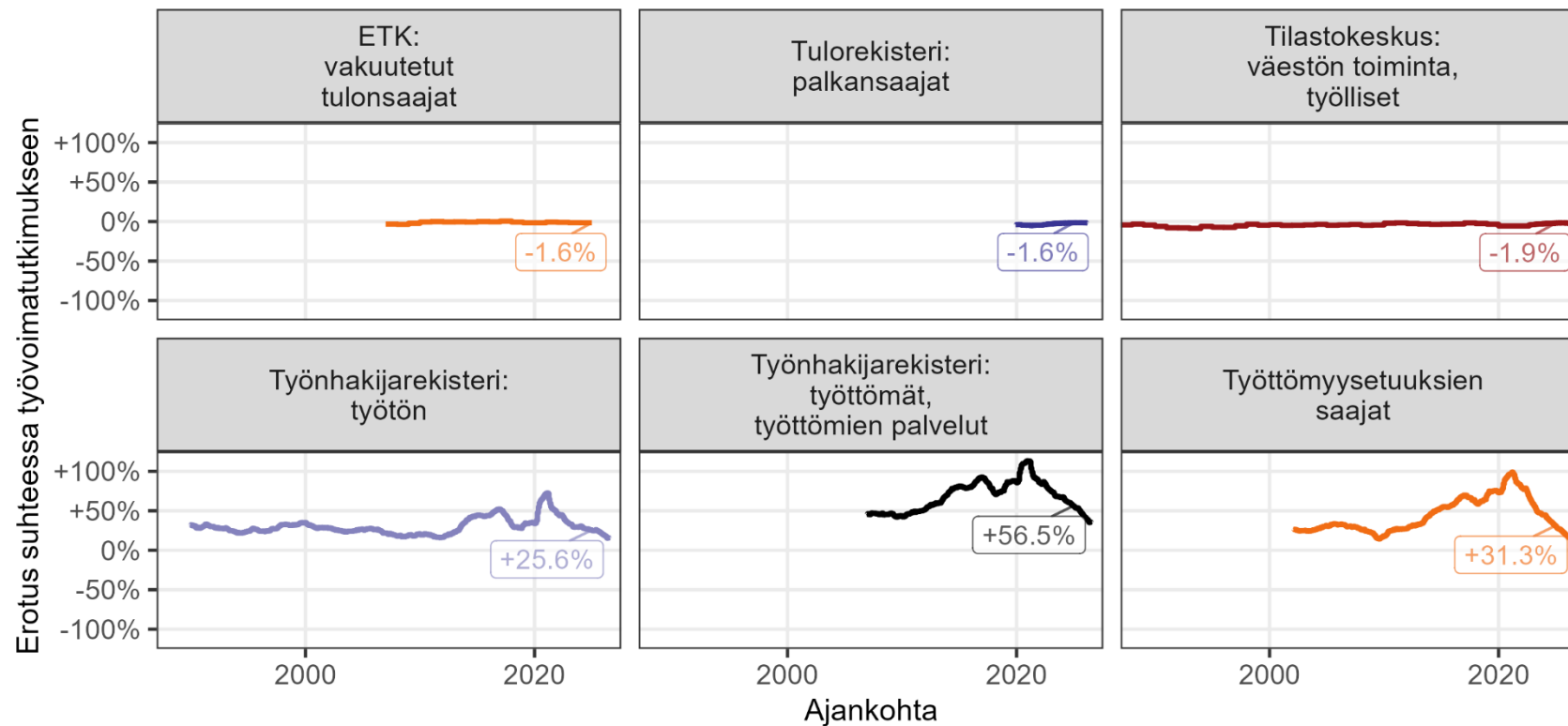
⁹ Työttömyyttä selvitetään vain henkilöiltä, joiden on ensin päätelty olevan ei-työllisiä. Työttömyyden määrittämiseksi pelkästään työnhaun tapoja selvitetään kymmenellä eri kysymyksellä.

¹⁰ Asiaa käsitellään tarkemmin liitteessä D.

kyselytietojen välillä nimenomaan työttömyystiedoissa ovat myös kasvaneet viime vuosina (kuva 5, s. 13).

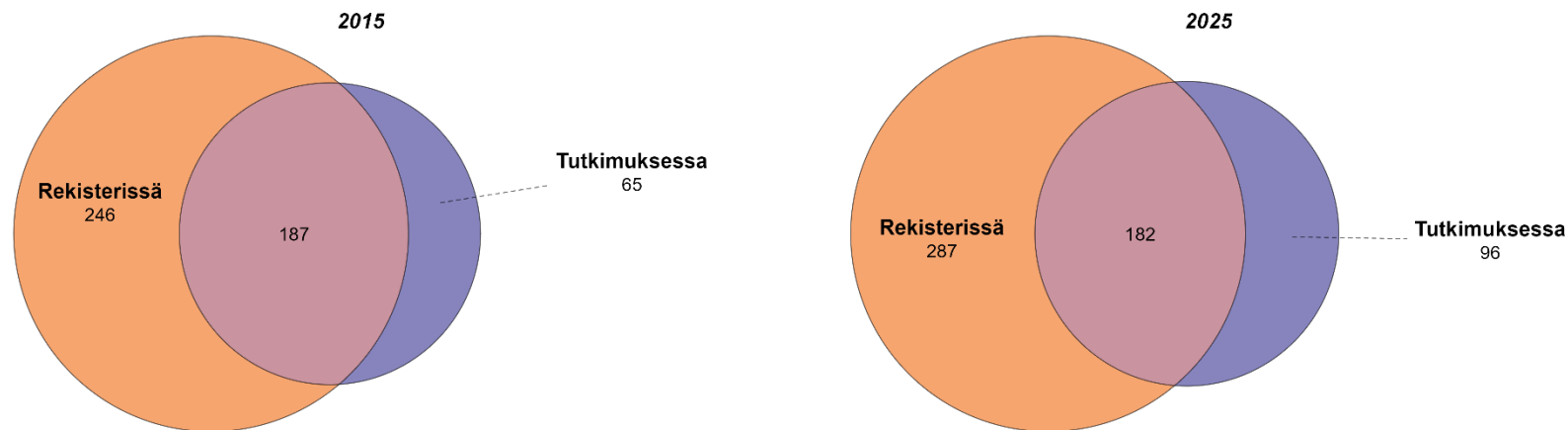
Ei-työllisiltä kysytään myös syytä sille, miksi he eivät hae tai voi ottaa vastaan työtä.¹¹ Mikään yksittäinen tällainen syy ei korostu työttömyysetuuksien saajien joukossa, vaan joukko on hyvin monimuotoinen. Vuonna 2025 työttömyysetuuden saajista 8 % oli työsuhteessa, mutta siitä pidempiaikaisesti poissa (esimerkiksi lomautettuna) tai odotti sovitun työn alkua. 7 % kertoi, ettei opiskelujen vuoksi halunnut, hakenut tai voinut ottaa vastaan työtä. 4 %:lla vastaava syy liittyi perheeseen tai omaisen hoitamiseen tai eläköitymiseen, 13 %:lla sairautteen. Kysymysviikolla työllisiä, käytännössä siis osa-aikatyössä, oli etuuden saajista 15 %. Vain 8 % ilmoitti, ettei hae, halua tai voi ottaa vastaan työtä jostakin muusta syystä.

¹¹ Osaa syistä kysytään vain viidennellä henkilön vastauksella eli pienemmältä vastausjoukolta, minkä vuoksi vastauksiin liittyvät virhemarginaalit ovat tavallista suurempia. Työttömyysetuuksien saajien ja rekisteröityneiden työttömien vastauksia kysymyksiin on luokiteltu ja seurattu yli ajan liitekuvaajassa L12.

Kuva 5. Rekisteripohjaisten työllisyys- ja työttömyysmittarien suhteelliset erot työvoimatutkimukseen.

Vertailut suhteessa työvoimatutkimuksen työllisten (yläriivi) ja työttömien (alarivi) määriin. Positiivinen prosenttiluku: otsikon ryhmässä enemmän henkilöitä kuin työvoimatutkimuksessa. Tiedot 12 kk liukuvia keskiarvoja tai vuositietoja. Lähteet: ETK:n tilastotietokanta, Tilastokeskus: tulorekisteritilasto, työvoimatutkimus, työnvälitystilasto, väestön pääasiallinen toiminta; Kelan ja Finanssivalvonnan tilasto työttömyysetuuksien saajista.

Kuva 6. Työvoimatutkimuksen työttömät ja rekisteröidyt työnhakijat.

Henkilöt, jotka olivat työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä tai työnhakijarekisterin mukaan työttömiä, lomautettuja, osa-aikatyössä olevia tai työttömien palveluissa olevia työnhakijoita. Ympyröiden leikkaus viittaa henkilöihin, jotka olivat sekä rekisteröityneet työnhakijaksi että työvoimatutkimuksen mukaan työttömiä. Vuonna 2025 työnhakijarekisterin työttömistä 61 % ei ollut työttömiä työvoimatutkimuksessa (TVT), ja TVT:n työttömistä 65 % ei ollut rekisteröitynyt työnhakijoiksi.

Sekä työllisten että työttömien maahanmuuttajien määrä on kasvanut

Tässä muistiossa maahanmuuttajien sijoittumista työmarkkinoille tarkastellaan kuvailevasti. Tämä on erotettava *maahanmuuton vaikutuksesta* työmarkkinoihin. Maahanmuuttajat eivät tule maahan ainoastaan kilpailemaan kiinteästä määrästä työpaikkoja, vaan he voivat myös luoda suoraan tai epäsuorasti uusia työpaikkoja esimerkiksi uusien ideoiden, osaamisen, verkostojen ja yritystoiminnan ansiosta. Toisaalta maahanmuuttajat voivat laskea maan palkkatasoa tai nostaa työttömyyttä silloin, kun korostuu kilpailu työpaikoista maassa ennestään asuvien kanssa. Käytettävissä oleva tutkimuskirjallisuus viittaa siihen, että ensin mainittu vaikutus on yleensä voimakkaampi.

Syy-seuraussuhteita ei kuitenkaan voida lukea suoraan maahanmuuttajia koskevista tilastoista, koska merkittävä osa maahanmuuton vaikutuksesta työllisyyteen ja palkkoihin kohdistuu myös maassa jo ennestään oleviin. Siksi asiassa tarvitaan pitkäjänteistä tutkimusta ja vankkoja tutkimusasetelmia. Nopeita vastauksia tuoreimpiin maahanmuuton ilmiöihin on harvoin tarjolla. Tällöinkin voidaan hyödyntää ilmiötä koskevia kuvailevia tietoja, mutta niitä lukiessa on hyväksyttävä näiden tietojen rajoittuneisuus.

Samantyyppistenkin maahanmuuttajien sijoittumisessa työhön on maiden välillä huomattavia eroja. Tutkimuskirjallisuus viittaa siihen, että maahanmuuttajien työllistyminen ei riipu vain maahanmuuton luonteesta tai maahanmuuttajien taustasta, vaan siihen voidaan vaikuttaa myös aktiivisella politiikalla.

Kuvasta 2 sivulla 5 voidaan tehdä viisi havaintoa. Ensinnäkin Suomessa syntyneiden työllisyysaste on kasvanut ja muualla syntyneiden pysynyt pitkällä aikavälillä samana. Toisekseen Suomessa syntyneiden työllisten *määrä* on laskenut hieman, mutta muualla syntyneiden työllisten kasvanut tätä laskua enemmän. Kolmanneksi Suomessa syntyneiden työttömien määrä on pysynyt vakaana ja muualla syntyneiden ei-työllisten kasvanut. Neljänneksi ulkomailla syntyneiden työllisten määrä on kuitenkin kasvanut enemmän kuin työttömien määrä. Viidenneksi työttömistä valtaosa on kuitenkin Suomessa syntyneitä. Koska Suomessa syntyneen työikäisen väestön määrä laskee, työttömyysaste on kaikesta edellä sanotusta huolimatta kasvanut. Tätä havaintoa tulkittaessa on kuitenkin pitää mielessä yllä mainitut viisi seikkaa.

Rekisteriaineistojen perusteella työttömyyden kasvu missään yksittäisessä maahanmuuttajaryhmässä ei ole ollut päävastuussa työttömiksi rekisteröityneiden maahanmuuttajien määrän lisääntymisestä viime vuosina. Työttömyys on kasvanut verraten tasaisesti esimerkiksi opiskeluperusteilla maahan tulleiden, heidän perheenjäsenensä ja Venäjän hyökkäyssotaa paenneiden joukossa.

Työmarkkinoiden seurantaan tarvitaan muitakin mittareita kuin työttömyys

Tässä muistiossa on tarkasteltu eri mittareita, joilla työmarkkinoiden tilannetta voi pyrkiä ymmärtämään. Mittareita koskevat keskeiset johtopäätökset ovat:

1. *Työllisten määrä ja työllisyysaste* ovat yksittäisistä mittareista ylivertaisia. Ne ovat helposti ymmärrettäviä, helposti laskettava ja sekä kansantaloudellisesti että yksilöiden kannalta suoraan merkityksellisiä. Näillä mittareilla Suomi pärjää aiempia vuosikymmeniä ja EU:n keskiarvoa paremmin, mutta edelleen muita Pohjoismaita huonommin. Työllisten määrää voi seurata luottavaisin mielin sekä työvoimatutkimuksesta että rekisteriaineistoista koottavista tilastoista.
2. Mikään yksittäinen mittari ei kuitenkaan kerro työmarkkinoista kaikkea. Työllisyysasteen rinnalla on syytä yleensä seurata *laadullisia mittareita*, kuten osa-aikatyön yleisyyttä ja palkkasummaa. Myöskään näillä mittareilla Suomen työmarkkinatilanne ei ole kehittynyt huonompaan suuntaan. Myös työttömien joukossa osa-aikatyön hakeminen on luultavasti kasvanut, koska työttömien eläkeläisten ja opiskelijoiden määrä on noussut.
3. Ei-työllisten joukossa *työttömyyden* ja *työvoiman ulkopuolisuuden* rajanveto on lähtökohtaisesti vaikeaa. Työttömyydelle on useita mittareita, jotka vastaavat eri kysymyksiin. Työttömyyden rinnalla on useimmiten syytä tarkastella myös työvoiman ulkopuolisten tilannetta.
4. Työttömyydestä ja työvoiman ulkopuolelta työllistytään myös nykyisessä suhdannetilanteessa jatkuvasti paljon. Suurempi osa uusista työllistymisistä tulee työvoiman ulkopuolelta kuin työttömyydestä.

Raportin liite on saatavilla osoitteessa <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20260924128517>.

Datahuone Policy Brief 4/2026
URN:NBN:fi-fe20260924128517

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VATT Institute for Economic Research
Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki

Helsinki, lokakuu 2026